

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто основні підходи та показники оцінки конкурентоспроможності регіонів, показано особливості розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності. Також наведено систему показників конкурентоспроможності регіону, яка допомагає порівнювати конкурентоспроможність регіонів між собою.

Аннотация. Рассмотрены основные подходы и показатели оценки конкурентоспособности регионов, показаны особенности расчета индекса глобальной конкурентоспособности. Также представлена система показателей конкурентоспособности региона, которая помогает сравнивать конкурентоспособность регионов между собой.

Annotation. The basic approaches and indicators concerning the assessment of the competitiveness of regions are considered, the features of calculation of global competitiveness index are revealed. The system of indicators of region's competitiveness which helps to compare the competitiveness of regions is presented.

Ключові слова: регіон, конкурентоспроможність, система показників, індекс глобальної конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність регіону виявляється в його здатності забезпечувати виробництво конкурентоспроможних товарів і послуг в умовах ефективного використання існуючих чинників виробництва (економічного потенціалу), задіяння тих, що існують, і створення нових конкурентних переваг, збереження (підвищення) рівня життя за умови дотримання міжнародних екологічних стандартів.

Аналіз конкурентоспроможності має сенс лише за умови порівняння станів об'єкта в різні моменти (інтервали) часу, або випадку порівняння досліджуваного об'єкта з порівнянними об'єктами-конкурентами [1]. Рівень конкурентоспроможності регіону можна оцінити, застосувавши інтегральну оцінку конкурентоспроможності досліджуваного регіону, зіставляючи її з інтегральною оцінкою конкурентоспроможності регіону-еталона. Як еталонний регіон найдоцільніше використовувати регіон, що реально існує або умовний, який володіє найкращими характеристиками конкурентоспроможності [2].

Як вважають спеціалісти, інтегральну оцінку конкурентоспроможності можна отримати на основі трьох систем показників (таблиця) [3]. Для синтезу інтегральних показників економічного потенціалу, регіональної ефективності, конкурентних переваг і безпосередньо рівня конкурентоспроможності можна використовувати як кількісні, так і непараметричні методи статистичного аналізу.

Таблиця

Система показників конкурентоспроможності регіону

Система показників економічного потенціалу регіону	Система показників регіональної ефективності	Система показників конкурентних переваг
Чисельність економічно активного населення, тис. осіб	Виробництво валового внутрішнього продукту (ВВП) на 1 зайнятого в економіці регіону, тис. грн/осіб	Вартість основних фондів на 1 зайнятого в економіці, тис. грн
Середньоспискова чисельність працівників, зайнятих на малих підприємствах, тис. осіб	Виробництво валової доданої вартості (ВДВ), створеної в промисловості на 1 зайнятого в промисловості, тис. грн/осіб	Рівень придатності ОВФ регіону, %
Вартість основних фондів галузей економіки, млн грн	Виробництво ВВП на 1 грн вартості основних фондів регіону, грн.	Об'єм інвестицій в основний капітал, що припадає на 1 мешканця регіону, тис. грн
Площа сільськогосподарських угідь і ріллі, тис. га	Виробництво ВДВ, створеної в промисловості, на 1 грн вартості основних фондів промисловості, грн	Питома вага зайнятих на малих підприємствах в загальній чисельності зайнятих регіону, %
Внутрішні витрати на дослідження і розробки, тис. грн	Витрати заробітної плати на 1 грн ВВП	Питома вага зайнятих на підприємствах приватної форми власності в загальній чисельності зайнятих, %

© Риженко О. Є., 2013

Фінансовий результат діяльності	Продуктивність праці на малих	Густота залізничних доріг,
---------------------------------	-------------------------------	----------------------------

підприємств регіону, млн грн	підприємствах, грн	км доріг на 1 000 км ²
Інвестиції в основний капітал, млн грн	Виробництво ВДВ промисловості, на 1 грн	Густота автомобільних. доріг, км на 1 000 км ²
Валовий регіональний продукт, млн грн	Рівень рентабельності реалізованої продукції (робіт, послуг) організацій промисловості, %	Середньорічна врожайність зернових культур за останніх 5 років, ц/га

На сьогодні існує велика кількість методик оцінки конкурентоспроможності регіону. При цьому в основі більшості методик, описаних різними авторами, лежить оцінка макроекономічної стабільності, рівня життя населення та інфраструктури регіону. Даний підхід широко розповсюджений і у світовій практиці [4]. Основним методом для оцінювання конкурентоспроможності регіонів України слугує індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК).

Використання методики ІГК дозволяє порівнювати конкурентоспроможність українських регіонів не лише між собою, але і в міжнародному контексті. Таке порівняння можливе завдяки єдиній методології ІГК, яка використовується (після незначної модифікації) для оцінки конкурентоспроможності регіонів. Таким чином, у методиці ІГК розглядаються два індекси: регіональний і глобальний. У регіональному індексі конкурентоспроможності 20 відібраних регіонів України порівнюються між собою. У глобальному індексі регіони порівнюються з іншими країнами, що увійшли до звіту про глобальну конкурентоспроможність. У якості показників використовуються і статистичні дані, і дані, отримані в ході опитування керівників компаній [5].

Так, у 2011 році розрив у міжнародному рейтингу між регіонами з кращим і гіршим індексом склав 52 позиції, що менше, ніж у 2009 році (70 позицій). Вище і нижче значення регіонального індексу конкурентоспроможності відрізняються від середнього у вибірці на 6 і 5 % відповідно. Це помітно нижче, ніж відмінність у рівні ВВП на душу населення, розрив за яким досягає від 35 до 100 % (без урахування м. Києва). Частково це пов'язано з недооцінкою регіональних відмінностей, що пов'язано з використанням національних даних щодо ряду показників під час розрахунку регіональних індексів.

У 2011 році лідером за базовими вимогами конкурентоспроможності є АР Крим, а перше місце належить м. Київ. Незважаючи на дуже низькі оцінки за рядом складових, АР Крим змогла отримати п'яте місце в рейтингу завдяки лідерству за якістю інфраструктури. Нарешті, аутсайдер рейтингу – Вінницька область – отримала відносно низькі бали за більшістю складових конкурентоспроможності.

Процеси глобалізації та регіоналізації, з одного боку, і обмеженість чинників економічного розвитку (інвестицій, кваліфікованої робочої сили та інших), з іншого боку, об'єктивно породжують конкуренцію між регіонами за створення сприятливих умов ведення бізнесу і мешкання населення. Інвестиції у виробництво і трудові ресурси закономірно надходять у найпривабливіші, конкурентоспроможні регіони як місця функціонування бізнесу, роботи і життя людей. Із підвищенням рівня і якості життя людей зростає значення не лише економічних, але й соціальних, екологічних та інших аспектів конкурентоспроможності регіонів. Люди вибирають місця навчання, лікування, відпочинку, мешкання по всьому світу залежно від співвідношення "ціна – якість".

Розуміння суті міжрегіональної конкуренції і опанування методів зміцнення конкурентоспроможності регіонів стає актуальним для органів регіонального управління. На сьогодні існує об'єктивна потреба в систематизації знань про різні сторони регіональної конкурентоспроможності, включаючи її кількісну оцінку, яка слугує орієнтиром і основою для розробки конкурентної стратегії регіону і його соціально-економічного розвитку.

Наук. керівн. Аксьонова І. В.

Література: 1. Селезнев А. З. Конкурентные позиции и инфраструктура рынка / А. З. Селезнев. – М. : Юристы, 2008. – 384 с. 2. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер. – М. : Международные отношения, 2009. 3. <http://do.gendocs.ru/docs/index-195613.html>. 4. Яшин Н. С. Конкурентоспособность региона: методология, оценка, регулирование / Н. С. Яшин. – Саратов : Издательский центр "СГЕА", 2006. – 248 с. 5. Юданов А. Ю. Конкуренция: Теория и практика / А. Ю. Юданов. – М. : Тандем, 1996. – 142 с.